

**Přednáška pro VIII. jarní semestr
magisterského studia**

Dokazování v trestním řízení

23.3. 2017

prof. JUDr. Jaroslav Fenyk, Ph.D, DSc.

Vývoj dokazování (nejen) v českých zemích

- Ve středověkém českém trestním právu byly důkazy označovány jako prostředky průvodní.
- Teorie o důkazech byla označována jako **zákoná teorie průvodní a úloha doznání** (příklad : *Malleus Maleficarum*)
- Zavedení **zásady volného hodnocení důkazů a zásady materiální pravdy** (příklad : osnova československého trestního řádu 1932)
- **Zásada vázaného hodnocení důkazů v common law systému** – (příklad : *Federal Rules of Evidence*)
- Odchytky v tzv. politických procesech z 50. let 20. století
- **Dokazování jako rekonstrukce skutkového stavu.**

Základní zásady dokazování v současném českém trestním právu

- Zásada materiální pravdy
- Zásada oficiality
- Zásada vyhledávací
- Zásada presumpce nevinny
- Zásada volného hodnocení důkazů
- Zásada přiměřenosti a zdrženlivosti
- Zásada kontradiktorního řízení

Termíny důkazního práva

- Pojem důkazní právo (souhrn pravidel a předpisů)
- Důkazní prostředek (zdroj)
- Důkaz (informace)
- Předmět důkazu (okolnost, jež má být zjištěna)
- Vyhledávání důkazu (opatření, zajištění)
- Provádění důkazu (zjištění předmětu důkazu)
- Hodnocení důkazu (rozumový a myšlenkový postup - závažnost-zákonnost-pravdivost)

Účel dokazování

- Rekonstruovat skutečnost z minulosti tak, aby poznání této skutečnosti bylo jejím správným odrazem.
- Zjistit pravdu, tedy takový stav, který je ve shodě se skutečností; jen toto zjištění může být základem spravedlivého a přesvědčivého rozhodnutí.
- Dokázána musí být vždy vina, pouhé nevyvrácené podezření k odsouzení nestačí (in dubio pro reo), přičemž vina musí být založena pouze na skutkových zjištěních.

Otázky důkazního břemene

- Zásada presumpce nevinu, zásada kontradiktorní
- OČTŘ musí mít faktický a právní zájem na zjištění skutkového stavu – materiální pravda (osvícená inkvizice)
- Obviněný nemusí dokazovat svou nevinu (presumpce nevinu)
- Formální a materiální důkazní břemeno v cizích úpravách (rozdělení důkazního břemene mezi strany v závislosti na dokazované skutečnosti, objektivní zájem stran, burden of going forward, burden of persuasion, burden of producing evidence, burden of proof, burden of establishing, atd.)

Předmět a rozsah dokazování

- **Okolnosti důležité pro rozhodnutí ve věci samé** (hledisko hmotného práva – formální a materiální znaky tr. činu, pachatel, druh a výměra trestu, náhrada škody, okolnosti tr. činu)
- **Okolnosti důležité pro postup v trestním řízení** (hledisko procesního práva – přerušení řízení, otázky povinnosti svědčit, atd.)
- **Okolnosti důležité pro použití odklonů** (zda se obviněný činu dopustil /ne vina!/, náhrada škody, atd.), nebo **jiných zvláštních způsobů řízení** (zda jde skutečně o uprchlého, atd.).

Okolnosti, které není třeba dokazovat

- Právní předpisy uveřejněné nebo registrované ve Sbírce (iura novit curia)
- Otázka cizozemské právní úpravy (hmotně- právní a procesní hledisko!)
- Skutečnosti, o nichž bylo rozhodnuto způsobem pro trestní řízení závazným (otázky osobního stavu apod.)
- Skutečnosti a poznatky, které považujeme ze zkušenosti za pravdivé, pokud se nevyskytne rozumná pochybnost o nich (příčetnost obviněného, podání osoby na poště atd.).

Rozdělení důkazů

- Podle vztahu k předmětu řízení:
 - **usvědčující**
 - **ospravedlňující**
- Podle pramene:
 - **původní** (bezprostřední – přímý vjem svědka, video z ohledání místa činu, originál smlouvy)
 - **odvozené** (zprostředkované – z doslechu...)
- Podle vztahu k dokazované skutečnosti:
 - **přímé** (prosté – dokazuje přímo vinu nebo nevinu, jako hlavní skutečnost)
 - **nepřímé** (složené – lze z ní dovodit hlavní skutečnost).

Rozvržení dokazování do různých stádií trestního řízení

- **Dokazování v přípravném řízení:**
 - dokazování v průběhu prověřování
 - dokazování ve vyšetřování a v rozšířeném vyšetřování
 - dokazování ve zkráceném řízení
- **Dokazování v řízení před soudem:**
 - dokazování při předběžném projednání obžaloby
 - dokazování při hlavním líčení
 - dokazování v odvolacím řízení
 - dokazování ve veřejném a neveřejném zasedání
 - dokazování v řízení o mimořádných opravných prostředcích

Jednotlivé důkazní prostředky

- Výpověď obviněného (§ 90 - § 95)
- Výslech svědka (§ 97 - § 104)
- Znalecký posudek (§ 105 - § 111)
- Věcné a listinné důkazy (§ 112)
- Ohledání (§ 113 - § 118)
- Za důkaz může sloužit vše?
- Nepřípustný důkaz?

Zvláštní způsoby dokazování

- **Konfrontace** (§ 104a)
- **Rekognice** (§ 104b, resp. § 93 odst. 2)
- **Vyšetřovací pokus** (§ 104c)
- **Rekonstrukce** (§ 104d)
- **Prověrka na místě** (§ 104e)

➤ **Konfrontace** (§ 104a)

- Důkazní prostředek, jehož cílem je odstranit rozpory v předchozích výpovědích obviněného nebo svědka a jiných obviněných nebo svědků tak, že tyto osoby jsou před OČTŘ postaveny tváří v tvář.

➤ **Rekognice** (§ 104b)

- Důkazní prostředek spočívající v tom, že podezřelý, obviněný nebo svědek znovu poznává a tím ztotožňuje konkrétní osobu či věc.

➤ **Vyšetřovací pokus** (§ 104c)

- Důkazní prostředek, jímž se v uměle vytvořených nebo obměňovaných podmínkách prověřují nebo upřesňují skutečnosti, zjištěné v trestním řízení, příp. jsou zjišťovány nové skutečnosti důležité pro trestní řízení.

➤ **Rekonstrukce** (§ 104d)

- Důkazní prostředek, spočívající v obnovení situace a okolností, za kterých byl trestný čin spáchán, nebo získání informací (důkazů), které měly podstatný vliv na prověření výpovědi podezřelého, obviněného, svědka nebo poškozeného nebo dalších osob, pokud tyto informace (důkazy) nebylo možné získat jinými důkazními prostředky, nebo jiné důkazní prostředky nepostačovaly k objasnění věci.

➤ **Prověrka na místě** (§ 104e)

- Důkazní prostředek spočívající v doplnění nebo upřesnění údajů důležitých pro trestní řízení, které se vztahují k určitému místu, a to zpravidla za osobní přítomnosti podezřelého, obviněného nebo poškozeného/svědka.

O t á z k y ???

